

Şehrin YeniGün GAZETESİ'NİN ÜCRETSİZ KÜLTÜR-SANAT İLAVESİDİR Maafızası

CİLT: 5 • SAYI: 24

HAZIRLAYANLAR: SADIK GÖKCE - ANUŞ GÖKCE

17 KASIM 2023 CUMA

**KONYA
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ**

KONYA BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ'NİN
KATKILARIYLA

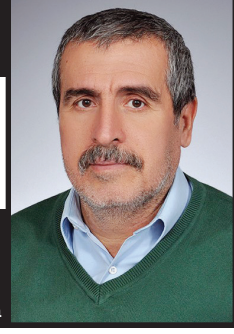
CUMHURİYETİMİZİN
100. YILI

KUTLU OLSUN

GARİP OLAN ŞAİR Mİ?

BEŞİNCİ CİLDİMİZ TAMAMLANDI

**SADIK
GÖKÇE**

sadikgokce@hotmail.com

A talanımız "İdeali ve hedefi olmayan insan cesetten ibarettir" mealinde bir söz söylemişler. Bu sözün doğru olup olmadığını bilmiyorum ama ben atalar sözüne önem veren ve uymaya çalışan birisiyim. "Vardır bir bildiklerim!" derim ve o güzel sözleri uygulamaya çalışırım hayatımda.

Bunda ne kadar başarılıyımdır bunun notunu verecek makamda değilim. Sonucu ancak hesap günü geldiğinde göreceğiz ama o günde de eyvah, pişmanım, bir daha yapmayacağım deme lüksümüz olmayacak. Öyleyse buna uygun bir hayat yaşayıp hesap gününde daha az pişmanlıklar duyacağımız hal ve hareketler içerisinde olmalıyız.

Bunun için de canlılara faydalı işler yapmalı, vicdanımızın rahatsız olduğu işlerden mümkün olduğu kadar uzak durmalıyız. Özellikle yazılan ile büyük bir gruba hitap etme imkânı olanlar satırlara döktükleri her kelimenin neye mal olacağını iyi düşünmeli, vebalini tartmalı, taşıyamayacağı yükün altına girmemelidir. Çünkü bu yolun dönüşü yok. Söyledikleriniz bir süre sonra unutulur ama yazdıklarınız yüzyıllar boyu insanlar tarafından okunur ve beğenenler tarafından uygulamaya konulmaya çalışılır. Yani yanlış yönlendirmeleriniz yüz yıllar boyu sürebilir, insanlara veya hayvanlara hatta bitkilere zarar verebilir. Doğanın dengesini bozabilir.

Elinizde tuttuğunuz ilave beşinci cildimizin son sayısı. Bu sayı ile bir cildimizi daha tamamladık. Geride kalan sayılarımızda ve nasip olursa bundan sonra çıkaracağımız sayılarda dikkatimiz hep en üst seviyede olacak. Kimseye zarar vermeden, bütün canlılar için iyi, doğru ve güzel olduğuna inandığımız faydalı gördüğümüz bilgileri sizlere aktarmaya çalışacağız. Bu konuda ilavemiz için yazmalarını istediğimiz yazarların ne kadar hassas olduklarını biliyoruz. Onlar sadece insanlığa ve canlılara faydalı olmak için çırpınan ve bunun ecini Tanrı'dan bekleyen hassas insanlar. Hep-

sine teşekkür ediyorum bize yaptıkları katkı için. Bir de ilavemizin sürekli yazarları var. Bunlar hiçbir ücret almadan her sayıya yazı yetiştirmeyi bir görev kabul edip devamlı yazan dostlarımız. Prof. Dr. Ahmet Sevgi "Aczimin Gıryesi" ve "Mesnevi'nin Gölgesinde" başlıklar altında kaleme aldığı beyitlerle eğitimci kimliğini burada da ön plana çıkarıp bize ahlak hocalığı yapıyor.

Prof. Dr. Mustafa Özcan Hocamız Konya gazete, dergi ve eski baskı eserleri tarayarak geçmiş günümüze taşıyor. Eski Konya'yı ve kültürünü bize tanıtıyor.

Fatma Tütak Hanım kaleme aldığı hikâye ve denemeler ile ağzımıza bir parmak bal sürüyor. Bir sonraki sayıyı sabırsızlıkla bekliyoruz onun bu güzel anlatımları sayesinde.

Anuş Gökçe sabit bir yerde duramıyor. Anı misali faydalı olacağına inandığı her çiçeğe konuyor. Her çiçekten aldığı tozlar sayesinde bizler için her sayıda bal üretiyor.

Şaban Kumcu dostumuz Aksaray'da hazır kıta bekliyor. Her ihtiyacımızı olduğunda bir telefon kadar yakın bize. Sadece "ALO" diyelim... Hermen yazımız hazır.

Hüzeyme Yeşim Koçak, Tayyar Yıldırım, Prof. Dr. Ahmet Tarhan, Prof. Dr. Hüseyin Muşmal, Osman Uzunkaya, Serpil Yalçınkaya, Bülent Çevik, Fatma Şeref Polat, Hale Gürbüz, Ayşe Ünüvar ve Melahat Ürkmez bize yazılan ile katkı yapan dostlarımız.

Evet elinizde tuttuğunuz ilave 5. Cildin son sayısı. Hayırlı olsun.

NİYET HAYIR AKİBET HAYIR demiştik başlar-ken. Sözümüzün arkasındayız daima...

İÇİNDEKİLER

- BEŞİNCİ CİLDİMİZ TAMAMLANDI
SADIK GÖKÇE
- ÖĞRETMEN VE ÖĞRETMENLİK
AHMET SEVGİ
- GARİP OLAN ŞAİR Mİ?
FATMA TUTAK

- 1930 YILINDA KONYA'DA EĞİTİM VE ÖĞRETİM ÇALIŞMALARINA DAİR BAZI BİLGİLER
MUSTAFA ÖZCAN
- PERİHAN AKÇAY'IN HİKÂYE VE ROMANLARINDA MUHTEVA
ANUŞ GÖKÇE

ÖĞRETMEN VE ÖĞRETMENLİK

Öğretmenlik kutsî bir meslektir. Ce-
halet karanlığında çırpınan insanları
aydınlığa çıkarmak, tertemiz beyin-
lere hakkı hakikati, doğruyu güzeli nakşet-
mek, körpe dimağlara ilim ve irfan tohum-
ları ekmek... Kısacası gözsüze göz, dilsiz
dil olmak... Bunlardan daha mukaddes ne
olabilir?

Rivayet ederler ki bir gün peygamberimiz
mescide girdiğinde biri zikir ve dua ile di-
ğeri ilimle meşgul olan iki grupla karşılaşır
ve "Ben muallim (öğretmen) olarak gön-
derildim" diyerek ilimle meşgul olanların
yanına oturur. Yani peygamberimiz de bir
öğretmendir.

Diğer taraftan, meleklere isimleri öğretmesi
hasebiyle (Bkz. Bakara sûresi [2], âyet: 33)
ilk muallim (öğretmen) Hz. Âdem'dir. Yani
Hz. Âdem'le Hz. Muhammet (s.a.v.) arasın-
da gelip geçen bütün peygamberler bir ba-
kırma öğretmendiler.

Eğitim-öğretim önceleri sözlü olarak yapı-
lırken yazının icadıyla yavaş yavaş devreye
yazı da girer. Bu noktada Hz. Ali Efendimizin
"Bana bir harf öğretmenin kırk yıl kölesi olu-
rum" sözü dikkate şayandır.

Öğretmene saygı

İster hoca, ister müderris, ister muallim, is-
ter üstat, adına ne dersiniz deyin öğretmen-
ler peygamberlerin varisleridir. Dolayısıyla
tarih boyunca öğretmenler en çok saygı du-
yulan kişiler olmuştur. Esasen ebeveynimiz
bile bize vakti saati gelince sona erecek bir
hayat verirken öğretmenlerimiz bize ölüm-
süz bir hayat verebilirler. İmam-ı Azam'ı, (ö.
766) Nizamülmülk'ü (ö. 1092), Mevlânâ'yı
(ö. 1273), Yunus'u (ö. 1320?), Fatih'i (ö.
1481), İbn Kemâl'i (ö. 1534) ölümsüz kılan
onların hocaları değil midir?

Tarihî kaynaklarda ifade edildiğine göre İbn
Kemâl (Kemâl Paşazade) gençliğinde aske-
riyeye intisap etmişken devrin büyük âlimi
müderris Molla Lütfi'ye (ö. 1495) gösteri-
len itibardan etkilenecek askeriyeden ayrılır,
medreseye başlar ve sonunda da şeyhülis-
lamlığa kadar yükselir. Hatta hem insanların
hem de cinlerin sorularına cevap verdiği-
ne inanıldığı için kendisine "müftî's-sakaleyin"

AHMET
SEVGİ

denilmiştir. İbn Kemâl tabii ki bu itibarı, bu
şerefi hocası Molla Lütfi'ye borçludur.

Hoca hakkı

Kul hakkı, ana-baba hakkı, komşu hakkı
gibi hoca hakkının da bizim kültürümüzde
önemli bir yeri vardır. Bakın Sümbülzade
Vehbî (ö. 1809) bu konuda ne diyor:

"Hâcene eyle be-gâyet ta'zîm
Hakk-ı üstâd aceb emr-i azîm
Harf-i pür-nükte-i 'Men alleminî'
Anlatır kıldığını bende seni
Kayd-ı mihnetten olur âzâde
Dâimâ kulluk eden üstâda."

(Hocana karşı gayet hürmetkâr ol. Çünkü
hoca hakkı ödenmez. "Bana bir harf öğrete-
nin kırk yıl kölesi olurum" sözü hocanın kulu
kölesi olduğunu gösterir. Hocasının hizmeti-
ne giren bütün sıkıntılardan kurtulur.)

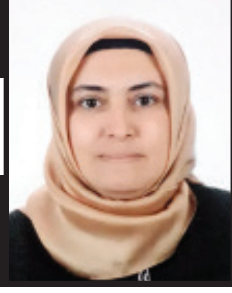
Hak verilmez, alınır derler, o hesap, öğret-
menlerimiz de bilgisiyle davranışlarıyla baş-
ta öğrencileri olmak üzere etrafın saygı ve
sevgisini kendi kazanmalıdır. Toplum saygı-
da kusur ediyorsa bunu da yine kendinden
bilmeli ve ona göre kendine çeki düzen ver-
melidir.

Bu konuda Mehmet Akif'in şu mısraları öğ-
retmenler için yol gösterici olabilir:

"Muallimim diyen olmak gerek imanlı
Edepli, sonra liyakatli, sonra vicdanlı
Bu dördü olmadan olmaz, vazife çünkü bü-
yük."

Sözün özü; öğretmen ve öğretmenliğin ta-
rih içindeki yeri büyüktür. Dünyaya nizam
veren, insanlığın kaderini değiştiren bütün
gelişmeler ya bizzat öğretmenler eliyle ya
da onların yetiştirdiği öğrenciler vasıtasıyla
gerçekleştirilmiştir. Son zamanlarda yaşa-
nan bazı olumsuzluklara bakarak öğretmen-
liğin/hocalığın kıymetten düştüğü zehabına
kapılmamak gerekir. Altın yere düşmekle
değerini kaybetmez. Elbette onu alıp bulun-
ması gereken yere koyacak bir sarraf çıkac-
tır.

GARİP OLAN ŞAİR Mİ?

FATMA
TUTAK

Gezmeyi, dolaşmayı gezerken dolaşırken şarkı mırıldanmayı, şiir söylemeyi seven bir adam... Denizi, gökyüzünü seyretmeyi, hayaller kurmayı; tüm imkânsızlıklara rağmen arkadaşlarıyla yemek yiyip eğlenmeyi bir de. Hepimiz gibi... Bir şairin sağlığında tanınması, tartışmalara girilmesi fikirleri üzerine eleştirilmesi belki, yeni arayışlara girişecek hatta yeni bir akım başlatacak azmi cesareti şevki kendinde bulması. İçinden geldiği gibi söylemesi şiirlerini; ama zararsız ama kimsenin tavuğuna kış demeden kendi halinde aktarması aşklarını, zevklerini, hayallerini, dileklerini... Güzel şey değil mi?

Erken yaşlarda kendi imkânlarıyla akım başlatmak, kitap bastırarak bir de üstüne dergi çıkarma girişiminde bulunmak yaşamı idame ettirecek dünyalığı kazanmak için neden yeterli olmaz?

Zannımca en kötüsü de sanat-kârın mükemmel eserler vermek için gerekli olan yegâne zenginliği hayalhanesini geçim sıkıntısı gibi yoksulluk ve temel ihtiyaçlardan dahi (yemek, giyim kuşam, barınma vs.) yoksunluk gibi bir takım zevat ile meşgul etmek, kirletmektir.

Orhan Veli'nin çoğu şiiri bu kaygılar ile berraklığını yitirmiş bir ırmak misali bulanmıştır.

'Küçüktüm, küçüktüm' diye başlayan ve içinde denize, gökyüzüne, ebemkuşağına, uçurtmaya dair renkli imgeler barındıran; ilk ve orta öğretim kitaplarında yer verilesi sıcacık şiirin;

'Büyüdüm, işsiz kaldım, aç kaldım; Para kazanmak gerekti.'

Dizeleriyle devam etmesi bunun açık bir göstergesidir. Yine için-

de bulunduğu hali, "Cep delik cepken delik Yen delik kaftan delik Don delik mintan delik Kevgir misin be kardeşlik?" dizelerinden daha net nasıl dile getirebilirdi bilemiyorum.

Şimdilerde 'ironi' yapmak gibi kulağa havalı gelen entel dantel söylemlerle işin içinden çıkılacağını düşünenler derin bir yanılğı içindedir. Bu geçim sıkıntısı pek çoğunda olduğu gibi maalesef Orhan Veli şiirinin de iliklerine işlemiş onu kendi mecrasının dışına iterek özgün(r)lüğüne ket vurmuştur.

Otuz altı yıllık kısacık yaşamına şiirin yanında denemeler çeviriler makaleler vs. de sığdırmış idealist olduğu oranda velut bir yazardan bahsediyoruz.

'Ağlasam sesimi duyar mısınız mısralarımda', 'İstanbul'u dinliyorum gözlerim kapalı', 'Bekliyorum, öyle bir havada gel ki vazgeçmek mümkün olmasın' 'Bedava yaşıyoruz bedava' gibi dilden dile dolaşan çoğumuzun ezbere bildiği şiirlerinin, yanında La Fontaine masallarını Fransızca aslından dilimize kazandıran bunun yanında Moliere, Musset, Gogol ve William Shakespeare' den pek çok eserin çevirisini yapan, gazete ve dergilerde deneme, hikâye ve makaleleri yayımlanan Orhan Veli'den. Tüm bunlara rağmen maaşlı mesaili bir işinin olmayışı onu ömür boyu maddi imkansızlıklar içinde yaşamaya mahkûm etti. "Üzerine giyecek bir ceketi bile yoktu" diyecekti Çetin Altan

ölümünün ardından yazdığı yazısında.

Haksızlığın sayısız tarifi var. Biri de sanatsal faaliyetlerin işten sayılmayışı herhalde. Sanatsal faaliyetler ille babadan-ya da kafadan- varlıklı, fildişi kulesinde sırf asil ruhunun buhranlarını dindirmek maksadındaki asilzadelerin uğraşı, hobisi, vakit geçirme aracı mı olmalı? Bunu meslek edinenler boş işler peşinde koşan avareler addedilince sefaletin kaçınılmaz olduğu aşikâr.

Sanırız bazı şeyler üzerinden uzun zaman geçse de hiç değişmiyor. Değişim için gerekli olan biraz durup düşünmek. İşte o zaman bir anda bile değişebilir her şey!

Edebiyatımızda derin iz bırakmış büyük ustanın Garip şiiri 1941 yılında Melih Cevdet ve Oktay Rifat'la beraber çıkardıkları şiir kitabına isim olmuştur. "İstanbul'da Boğaziçi'nde, Bir garip Orhan Veli'yim. Veli'nin oğluyum.

Tarifsiz kederler içindeyim''

Yaşadığı hayatın meşakkatinden maddi zorluklardan bunaldığı bir zamanda olacak, ölümden öte köy yok gerçekliğine yaslanan şu şiiri söyler;

Ölürüz diye mi üzülmüyoruz? / Ne ettik ne gördük şu fani dünyada/ Kötülükten gayrı? /Ölünce kirlerimizden temizlenir / Ölünce biz de iyi adam oluruz. / Şöhretmiş, kadınmış, para hırsıymış, /Hepsini unuturuz.

Yine de sever dünyayı, yaşamayı, insanları; hayat her şeye rağmen yaşanmalıdır şiirlerle sevdıyla doludizgin...

Bakakalırım giden geminin ardından;

Atamam kendimi denize, dünya güzel.

Serde erkeklik var, ağlayamam...

14 Kasım 1950 Yılında yaşadığı talihsiz bir olay sonucu 36 yaşında hayata gözlerini yuman bir garip şair, yazar, çevirmen Orhan Veli Kanık'ı rahmetle anıyorum...

MESNEVÎ'NİN GÖLGESİNDE

AHMET SEVGİ

آن خداوندان که ره طی کرده اند
کوش فابانک سکان کی کرده اند

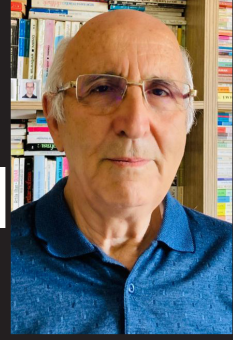
Yol aşan, menzil alan yol erleri ne vakit
köpeklerin havlamasına kulak astılar?
(Hz. Mevlânâ)

ALDIRMA

Hak yolda yürüyenlere çelme takan çok olur, aldirma!
Kıskançları muhatap alıp boşuna vaktini öldürme.

17 Kasım 2023 (Ahmet Sevgi)

1930 YILI'NDA KONYA'DA EĞİTİM VE ÖĞRETİM ÇALIŞMALARINA DAİR BAZI BİLGİLER

**MUSTAFA
ÖZCAN**

Cumhuriyet'in ilânını takip eden yıllarda Konya'da eğitim ve öğretim çalışmalarına hız verilmiştir. 1930'a kadar harf inkılabı yapılmış, millet mektepleri açılarak okuma yazma seferberliği başlatılmıştır. Ülke genelindeki ileri adımların Konya'daki eğitim ve öğretime de çok olumlu yansımaları olmuştur. Cumhuriyet'in yedinci yılında yani 1930'da Konya'da eğitim ve öğretimin durumuna geçmeden önce Türkiye genelindeki eğitim ve öğretimden kısaca söz etmek yerinde olacaktır.

O günkü durumu gösteren en önemli bilgi Maarif Vekâletinin yayımladığı 1928-1929 yılına ait tabloda vardır. Ülkemizin maarif durumu sayılarla şöyle gösterilmiştir. Ülkemizin nüfusu 13.550.275'dir. Okullarda bulunan öğrenci ise 478.680'dir. Buna karşılık ilk tahsil çağındaki çocuk sayısı: 1.346.781'dir. İlkokullardaki toplam öğrenci 445.754'ü bulmaktadır.

Ortaokullardaki öğrenci sayısı: 28161; meslek okullarında bulunan öğrenci sayısı 2224; yüksekokullardaki öğrenci sayısı ise 2541'dir. Öğretmen ve okul sayısını da verelim: Toplam öğretmen: 15.549; Yüksek: 314; Meslek: 191; Orta:1885, İlkokul öğretmeni: 18159'dur. Ülke genelinde okul sayısı: 6735; Yüksek: 13; Meslek okulu: 16 Ortaokul: 110; İlkokul: 6583.

Bu tablodan daha başka bilgiler de öğrenilmektedir. Buna göre memleketin en az okullu vilâyeti: Hakkâri'dir. 2 İlkokulu, 2 öğretmen, 36 erkek öğrencisi, 5 kız öğrencisi vardır. Memleketin en çok okulu olan vilâyeti İstanbul'dur. İstanbul'da 13 yüksekokul, 27 lise ve ortaokul ve meslek okulu, 394 ilkokul vardır.

O yıllarda vilâyetlerde Maarif Eminliği ve Maarif Müdürlüğü, Millî eğitim alanındaki en üst makamlardır. En çok öğrencisi olan eminlik İstanbul'du: 99.767. Onu 88.613 öğrencisiyle İzmir izlemektedir. Edirne ise 53.030 ile üçüncü sıradadır. Toplam 240.910. Geriye kalan dokuz eminlik bölgesinde öğrenci sayısı: 237770'dir. Buraya bütün memle-

kette 78 tane umumi kütüphane bilgisini de ekleyelim. ¹

1930'da yatılı lise ve ortaokullara girecek öğrencilerin ödeyecekleri ücret, Türkiye genelinde şöyledir: Ankara Erkek Lisesi: 300; Adana Erkek Lisesi: 250; Edirne Erkek Lisesi: 200; Erzurum Erkek Lisesi: 150; İstanbul Erkek Lisesi: 300; Kabataş Erkek Lisesi: 300; Galatasaray Erkek Lisesi: 400; Erenköy Kız Lisesi: 300; Kandilli Kız Ortaokulu: 300; Çamlıca Kız Ortaokulu: 300; İzmir Kız Lisesi: 300; İzmir Erkek Lisesi:300; Bursa Erkek Lisesi: 200; Diyarbakır Erkek Orta Mektebi: 150; Sivas Erkek Lisesi:150; Trabzon Erkek Lisesi: 150; Konya Erkek Lisesi: 200; Kayseri Erkek Lisesi: 200; Manisa Ortaokulu: 250; Samsun Lisesi: 250 liradır. ²

Cumhuriyet idaresi, bu kadar yoksulluğa, yokluğa rağmen yurt dışına öğrenci göndermeye kalkışır. Bunun için 60 öğrencilik bir kontenjan tespit edilmiştir. Bu 60 lise mezunu öğrenci, Maarif Vekâletince seçildikten sonra, Almanya, İsviçre ve Fransa'ya ihtisas için gönderilecektir. ³

Aslında bu uygulama birkaç yıldan beri sürdürülmektedir. Sözcüleri Maarif Vekâleti hesabına iki sene önce Avrupa'ya gönderilen Konya Sanatlar Mektebi mezunlarından Cevdet (Bey) bunun güzel bir örneğidir. Cevdet Bey, Çekoslovakya'da mobil-yacılık alanında ihtisas yapacak, üç sene sonra da memleketine ve mektebine değerli bir sanatkar olarak dönecektir. ⁴

Bilindiği gibi bir vilâyetteki eğitim ve öğretim çalışmalarını merkezi idare ile birlikte yürütülür. Bu gerçeği göz önünde tutarak, sadece 1930 yılında Konya'da bu sahada atılan adımları incelemekte yarar vardır.

I-Konya'da Millî Eğitim

Vilâyette millî eğitimden sorumlu en üst kurum Mıntuka Maarif Eminliği ile Maarif Müdürlüğü'dür.

1-"Türkiye'de Maarif Vaziyeti", Babalık, Sayı: 3380, 25 Sekizinci Ay 1930, s.2

2-"Mektepler Ücret Listesi", Babalık, Sayı: 3384; 29 Sekizinci Ay 1930, s.2

3-"Bu Sene Avrupa'ya 60 Genç Gönderiliyor", Babalık, Sayı: 3405, 25 Dokuzuncu Ay 1930, s.2

4-"Kıymetli Bir Gençimiz", Babalık, Sayı. 3365, 6 Sekizinci Ay 1930, s.2

Devleti bu iki kurum temsil eder ve devlet adına kararların uygulanmasını sağlar. 1930 yılında Konya Mıntıkası Maarif Emini Ali Rıza Bey'dir. Ankara'da Temmuz ayının 14'ünde toplanacak olan Maarif Eminler Kongresi'nde Konya'yı o temsil etmiştir. ⁵ Ancak hükümet, o yıl Maarif Eminliklerinin kaldırılması yönünde harekete geçmiştir.⁶ Milli Eğitim Müdürü de Hasip Bey'dir. Her ikisi birlikte ilçe okullarını teftişe giderler. Sözgeleşti teftiş seyahatlerini Ermenek ilçesine kadar uzattıkları olur. Ayrıca onların yokluğunda Maarif Eminliğine, Lise Müdürü Süleyman Bey; Maarif Müdürlüğüne de Kız Öğretmen Okulu Müdürü Lütfi Bey vekâlet etmektedir. ⁷

Yümni Bey de, Maarif İnzibat Meclisi'nde ilk mektepleri temsil eden bir üyedir. Seçkin ve değerli öğretmenlerden olup Topraklık Başmuallimidir. Kalemleri bir öğretmen olan Yümni Bey'in seçilmiş olması, çevrede memnurluk uyandırmıştır. ⁸

Polis Mektebi Müdürü Niyazi Bey'dir. Felsefe öğretmeni olan Cemal Nahit Bey ise Erkek Lisesi Müdürlüğüne atanmıştır. Bu Cemal Nahit Bey, Halkevlerinin kuruluşunda faal bir görev üstlenmiştir. ⁹ İlkokulların 1930 öğretim yılı takvimi şöyledir: Vilayet dâhilindeki şehir ve kasabalarda, ilkokullar 1 Eylül-30 Eylül arasında kayıt ve kabul yapacaklardır. Eğitim ve öğretime ise 15 Eylül'de başlayacaklardır. Köy okullarında öğrenci kaydına Eylül'ün on beşinde başlanılacak, 30 Eylül'de de okullar açılacaktır. ¹⁰ Bu takvim, ortaöğretim kurumları için de geçerlidir.

II- Öğretmen İhtiyacı ve Öğretmenler İçin Kurs Açılması

Öncelikle şunu tespit etmek gerekmektedir: Vilayet, 1930 yılı içinde bütün ilkokulların öğretmen ve müstahdemleri arasında esaslı ve kapsamlı bir değişme yapmamıştır. Yalnız makbul ve sıhhi sebeplere dayalı az miktarda zaruri bazı tayinlerin ve değişikliklerin yapıldığı belirtilmiştir.¹¹ Ne var ki bu söz tutulamamış, ilerleyen günlerde bütçenin elverişsizliği yüzünden 26 müstahdem işine son verilmiştir. ¹² Aslında Vilâyet Hususi İdaresi'nin aldığı bu kararı, Maarif Müdürlüğü uygulamaya

sokmuştur. ¹³

Öte yandan bu dönemde öğretmenlerle ilgili birkaç önemli karara rastlıyoruz. Bunlardan ilki Ortaokul öğretmenliği sınavlarının İstanbul'da yapılmasıdır¹⁴, diğeri de yedek öğretmenler hakkındadır. Bakanlıktan Mıntika Maarif Emirlerine gelen tamimde şunlar söz konusu edilmiştir: Hastalık, doğum ve askerlik gibi mecburi devamlı ayrılıklar yüzünden derslerin boş geçmemesini temin için her Vilayet, maarif kadrosunda maarif idarelerince takdir edilecek sayıda yedek öğretmen bulunduracaktır. Asıl öğretmenlerin mecburi bir sebeple devamlı ayrılması halinde, onlardan yararlanılacaktır. Ayrıca öğrencisi çok fazla olan okullarda da yedek öğretmenler çalıştırılabileceklerdir. Vilâyetler 1931 yılı bütçelerine de bunlar için gerekli tahsisatı koymak zorundadırlar. ¹⁵

Öğretmenlerin mecburi hizmetleri hakkında da Maarif Eminliğine bir tamim gönderilmiş ve buna ilişkin şartlar açıklanmıştır.

Buna göre her erkek öğretmen okulu mezunu, ka-
nunun ile mükellef olduğu hizmet süresinin üç yılını bir köy öğretmenliğinde geçirmek zorundadır. Köy öğretmenliği borcu, Bakanlık tarafından yapılan davet üzerine ve oradan tayin edilecek bir köy okulunda ödenir. Yine öğretmen okulları mezunlarından mecburi hizmet borçları müddeti içinde davet edilmediğinden köy öğretmenliği hizmetini ödemiş olan öğretmenler, bu süre geçtikten sonra artık köy hizmetiyle yükümlü tutulamazlar. Öğretmenler, okullarını bitirir bitirmez kendi arzusuyla köy öğretmenliğine giderler. Eğer istedikleri bir köyde öğretmen yoksa oraya atanırlar. Köyde yalnız iki yıl öğretmenlik etmekle köy hizmet borçlarını ödemiş olurlar. Köy hizmet borcunu yolu ile ödemiş olanların kıdemlerine birer yıl eklenir. Bunun bir iki istisnai durumu vardır. Aslında köye hizmet etmeye talip olan kadın ve erkek öğretmenin bu arzusu memnuniyetle karşılanır. Bundan amaç, köy okullarının öğretmensiz kalmamasıdır. İleride bu konunun daha da şekillenmesi ve yaş sorununun halledilmesi için Milli Savunma Bakanlığı ve TBMM'de hazırlıklar yapıldığı belirtilmiştir ¹⁶

5-"Maarif Eminler Kongresi", Babalık, Sayı: 9 Yedinci Ay 1930, s.3

6-"Maarif Eminlikleri", Babalık, Sayı: 3606, 31 Beşinci Ay 1930, s.2

7-"Ali Rıza Bey", Babalık, Sayı: 3279, 22 Dördüncü Ay 1930, s.3

8-"M. Yümni Bey", Babalık, Sayı: 3382, 27 Sekizinci Ay 1930, s.2

9-"Gelen-Giden", Babalık, Sayı: 3387, 3 Dokuzuncu Ay 1930, s.3

10-"İlk Mektepler 15 Eylül'de Tedrisata Başlıyor", Babalık, Sayı:3375, 19 Sekizinci Ay 1930, s.1

11-"Mühim Bir Tebeddül Yok", Babalık, Sayı: 3358, 29 Yedinci Ay 1930, s.2

12-"Mektep Hademelerinden Yirmi Altısının Vazifesine Nihayet Verildi", Babalık, Sayı: 3268, 9 Dördüncü Ay 1930, s.2

13-"Hademelerin Tasfiyesi", Babalık, Sayı: 3335, 4 Yedinci Ay 1930, s.1

14-"Muallimler", Babalık, Sayı: 3612, 7 Altıncı Ay 1930, s.2

15-"Yedek Muallimler Hakkında", Babalık, Sayı: 3395, 14 Dokuzuncu Ay 1930, s.2

16-"Muallimler ve Mecburi Hizmet", Babalık, Sayı: 3403, 23 Dokuzuncu Ay 1930, s.2

Öbür yanda İî Encümeni, 1929-1930 ders yılı zarfında öğretmen okullarında tahsillerini tamamlamış ve il maarif idaresi emrine verilmiş olanların zaruri masraflarını karşılamak amacıyla, Maarif Müdürlüğünün talebi üzerine altı yüz liralık bir ödenek verilmesini kararlaştırmıştır .¹⁷

1930 yılında dikkate değer bir husus da Sihat ve İctimai Muavenet Vekâletinin eczacılar hakkında aldığı karardır. Birçok meslek mensubunun derse girmesi yasakken, onlara kolaylıklar sağlanmıştır. Memleket kültürüne, eğitimine katkıda bulunmak isteyen eczacıların öğretmen olmalarında bir sakınca görülmemiş, ancak ders saatlerinin haftada on iki saati geçmemesi gerektiği ifade edilmiştir .¹⁸ Maarif Vekâleti, mevcut yardımcı öğretmenlerin (muallim muavini) devlet sınavına tabi tutulmalarına karar vermiştir. İmtihani veremeyenlerin tasfiye edileceklerini bildirmiştir.¹⁹ Ne var ki "Muallim Muavinleri"nin öğretmenliğe geçmeleri için yapılması düşünülen devlet imtihanları ihtiyaca binaen bir yıl sonraya bırakılmıştır .²⁰

Maarif Vekâleti, 1930 yılında İzmir, İstanbul, Sivas, Adana, Erzurum, Trabzon merkezinde öğretmenlik için mesleki kurslar açmıştır. Bu kurslar, özellikle yeniden öğretmenlik mesleğine girmek isteyenlere mahsustur. Kurslara lise ve orta mektep mezunları kayıt yaptırabilecek, ayrıca ortaokul derecesinde sayılan İmam ve Hatip mezunları da kabul edilecektir .²¹

Konya'daki kursa, 19 Temmuz 1930 Cumartesi günü Konya Erkek Muallim Mektebi'nde başlanacak, 4 Eylül 1930 Perşembe günü sona erecektir.²² Yeniden öğretmen olabilmek için açılan bu kursa otuz öğretmen adayının devam ettiği görülmüştür. ²³ Öte yandan Maarif Vekâleti, Mıntıka Eminliklerine bir tamim göndererek seyyar öğretmenlerin durumunu açıklığa kavuşturmuştur. Bakanlıkça, İlkokullarda sınıf usulüne geçildiğinden, böyle bir teşkilata ihtiyaç kalmadığı bildirilmiş, seyyar öğretmenlerin daimi öğretmen olarak istihdam edilmesi istenmiştir. Ancak bu öğretmenler öncelikle kurslara sevk edilecek, sınavlarda başarılı olanlar Bakanlık emrinde çalıştırılacaklardır. Sınavda başa-

rılı olmayanlar ise tasfiyeye tabi tutulacaklardır. ²⁴ Son bir küçük ayrıntıyı da ekleyelim: Merkezdeki ilkokullarda çalışan hademelerden yirmi altısının 1930 Nisan ayı başından itibaren görevlerine son verilmiştir. Bunun sebebi, mevcut ödeneklerin yeterli olmayışıdır. ²⁵ Aslında Vilâyet Hususi İdare-si'nin aldığı bu kararı Maarif Müdürlüğü uygulamaya sokmuştur. ²⁶

III-Okul Binalarının Durumu

İlk söylenebilecek husus şudur: Mıntıka Maarif Eminliği bazı okul binalarını satmak, yeni bina yapmak yahut kiralamak suretiyle bu sorunu çözmeye çalışmıştır. Buna binaların onarım ve bakımı da eklenebilir. Şimdi bina sorununa ilişkin birkaç örnek verelim.

Konya Milli Eğitim Müdürlüğü, bazı yerlerdeki okul binalarının eğitim ve öğretime elverişli olmadığını tespit etmiş ve bunların elden çıkarılmasını uygun görmüştür. Sözgelisi Karakayış Okulu binası bunlardan birisidir. Konya'nın Karakayış mahallesindeki metruk bina ve arsasının satılmak üzere müzayedeye konulmasını kararlaştırmıştır .²⁷

Konya Karma(Muhtelit) Ortaokul Müdürlüğü'nden başına bir duyuru yansımıştır. Kiralama ile ilgili duyuru şöyledir:

"Mektep ittihaz kılınmak üzere elli talebeyi istiap edecek altı derslane, üç idare, bir yemekhane ve iki laboratuvar, kütüphane ve bir de müstahdemin için ceman 14 odayı cami ve lâakal 4000 metre murabbai bahçesi olmak şartıyla senelik olarak bir ev icar edilecektir. Talip olanların 25 Haziran 1930 tarihinden 16 Temmuz1930 tarihine kadar her gün mektep idaresine ve ihale günü saat on beşe kadar Defterdarlıktaki müteşekkil komisyonu mahsusuna müracaatları ilan olunur" ²⁸

Erkek Muallim Mektebi Müdürlüğü de bir ilân yayımlayarak Tatbikat Mektebi için sıhhi bir şekilde inşa edilmiş, on oda ve bir dönüm bahçeli bir binaya ihtiyaç olduğunu bildirmiştir. 12 Ağustos 1930 Salı günü saat 15.00 'de Defterdarlık makamında eksiltmesi yapılacağı ve Mayıs 1931 sonuna kadar kiraya vermek isteyenlerin şartları anlamak üzere başvurumaları gerektiği hatırlatılmıştır. ²⁹

17-"Muallimlere Tahsisat Verilecek", Babalık, Sayı. 3389, 5 Dokuzuncu Ay 1930, s.2

18-"Eczacılar Muallim Olabilecekler", Babalık, Sayı: 3381, 29 Sekizinci Ay 1930, s.2

19-"Muallim Muavinleri", Babalık, Sayı. 3405, 25 Dokuzuncu Ay 1930, s.3

20-"Devlet İmtihanları", Babalık, Sayı. 3598, 21 Beşinci Ay 1930, s.2

21-" Maarif Müdürlüğünden", Babalık, Sayı. 3346, 14 Yedinci Ay 1930, s.2

22-"Muallim Meslek Kursları", Babalık, Sayı:3346, 14 .07. 1930, s.2

23-"Meslek Kursu Cumartesi Günü Açıldı", Babalık, Sayı: 3552, 21 Temmuz 1930, s.2

24-"Seyyar Muallimler Hakkında", Babalık, Sayı. 3290, 6 Beşinci Ay 1930, s.3

25-"Mektep Hademelerinden Yirmi Altısının Vazifesine Nihayet Verildi", Babalık, Sayı. 3268, 9 Dördüncü Ay 1930, s.2

26-"Hademelerin Tasfiyesi", Babalık, Sayı: 3335, 4 Yedinci Ay 1930, s.1

27-"Karakayış Mektebi Binası", Babalık, Sayı: 3343, 10 Yedinci Ay 1930, s.2

28-"Konya Muhtelit Orta Mektep Müdürlüğünden", Babalık, Sayı:3341, 8 Yedinci Ay 1930, s.3

29-"Erkek Muallim Mektebi Müdürlüğünden", Babalık, Sayı: 3354, 23 Yedinci Ay 1930, s.3

Öte yandan Ereğli'deki İsmet Paşa ve Dumlupınar ilkokullarının başka binalara nakli için mahallince 350 liralık ödenek istenmiştir. Vilâyet Encümeni mali vaziyetin elverişsizliğini gerekçe göstererek 1930 senesi için bunun mümkün olmadığını karar vermiş ve bu karar ilgililere bildirilmiştir.³⁰

Doğanhisar nahiyesinin Karaağa, Çetme, Kara ve Yenice köylerinde halkın katkıları, nahiye müdürü Abidin Bey'in gayretleri neticesinde asrı birer köy ilk mektebi inşa edilmiş ve ders araç ve gereci temin olunmuştur. Mekteplerin bu öğretim döneminde eğitim ve öğretim başlayacağı haber verilmiştir.³¹

Yine Seydişehir'e bağlı Çetmi bucağında, bucak müdürünün başkanlığı altında oluşturulan imar ve inşaat komisyonu alkışlanacak bir karar almıştır. Bu karara göre 1930 yılı içinde bucak bölgesi dâhilinde biri on üç, diğeri beş dersaneli iki okulla, on üç odalı çağdaş bir hükümet konağı yapılacaktır. Bu kararın gerçekleşmesi için hemen faaliyete geçilmiştir.³²

Öte yandan Bozkır ilçesinin Dere Köyü'nde de okul yapımına girilmiştir. Köhne, gayri sıhhi yerlerde yirmi yıldan beri ders okutulmakta olan bu köyde, öğretmen (Rüşti), imam (Ali Rıza) ve köy ağalarının önderliğindeki köylüler, yeni bir okul inşasını düşünmüşlerdir.

Köy ağalarından Hacı Ali Ağazade Mustafa, Muh-tar Osman Güzel, Mustafa Çavuş ile mutemet İsa Efendilerin yoğun gayretleri ve fedakâr köylülerin nakden ve bedenen destekleri neticesinde kârgir bir okul binası inşa edilmiştir. Binanın doğramacılık kısmının tamamlanması için il merkezindeki ilgililerden, Vali İzzet Bey'den yardım beklenildiği belirtilmiştir.³³

Yine Kadınhanı kasabasında üç dört yıl önce yaptırılmış olan altı dersanelik ilkokulun kat'ı kabul muamelesini gerçekleştirmek üzere vilâyet makamınca Kadınhanı'na bir heyet gönderilmesine karar verilmiştir.³⁴

O yıllarda da en gelişmiş ilçelerden birisi Akşehir'dir. Bu ilçede açılan İkmal mektebi, vilâyet hususi idaresi varidat(gelirlerinin) yetersizliği sebebiyle Umumi Meclis kararı ile kapatılmıştır. Okulun idari, eğitim ve öğretim kadrosu ise, ilçe içerisinde

deki ilkokullara yerleştirilmiştir.

Öte yandan Maarif Vekâleti, bu ilçenin orta tahsilden mahrum kalmasını uygun bulmamıştır. Ortaokulun açık kalması yönündeki teşebbüsleri ve temennileri de dikkate alarak, Akşehir'de yeniden tam teşkilatlı bir ortaokul tesis ve açılışını yerinde görmüş ve bunun gerçekleşmesi için ilk partide (anda) bin lira göndermiştir. Ayrıca okulun umumi masrafının "muvazene-i umumiye"den verileceği bildirilmiştir.

Maarif Vekâleti, yeni açılması kararlaştırılan Akşehir Ortaokulu Müdürlüğüne mülga ikmal mektebi müdürü aydın ve muktedir bir genç olan eski ihtiyat zabitlerinden Mahir Beyi tayin etmiştir.³⁵

Sille nahiyesinin Keçimuhsine köyünde yapılmakta olan ilkokulun inşaatı da bu yıl bitirilmiştir. Okulun açılış töreni için bir heyetin söz konusu köye gideceği ifade edilmiştir.³⁶

Konya'da ikinci ana mektebi ile Köprübaşı İlkokulu kira bedellerinden uygun miktarda bir indirim sağlanmıştır. Daha doğrusu bina sahiplerine bu fikir kabul ettirilmiş, buralardan yapılan tasarrufla Cihanbeyli ilçesi merkezinde bir ilkokulun açılmasının yerinde olacağı, Maarif Müdürlüğüne tebliğ olunmuştur.³⁷

IV-Okulların Bakım ve Onarımı

Konya Milli Eğitimi'nde bir yandan yeni okullar yapılırken bir yandan da eskilerin bakım ve onarımı gerçekleştirilmiştir. Bu konuda da birkaç örnek vermek mümkündür.

Konya Erkek Lisesi'nde de inşa edilmiş olan binanın eksikleri vardır. Bu maksatla 9 Eylül 1930'dan 29 Eylül 1930 tarihine kadar yirmi gün müddetle eksiltme yapılacağı, ilgi duyan müteahhitlerin Maarif Emaneti Mimarlığı ile temasa geçmeleri istenmiştir. Ayrıca ihalenin nerede, nasıl ve saat kaçta yapılacağı, hangi evrakın getirilmesi gerektiği açıklanmıştır.³⁸

Maarif Müdürlüğü'nün duyurusundan anlaşıldığına göre Gazi Paşa, İsmet Paşa ve Hâkimiyeti Milliye mekteplerinin badanaları, sıra tamiratı için belirlenen keşif bedeli 560 lira 62 kuruştur. 20 Mayıs 1930 Salı günü açık eksiltmeye konulmuştur. İlgili duyanlar, söz konusu tarihte, saat 15.00'de Vilâyet Encümeni odasındaki ihaleye çağrılmıştır.³⁹

30-"Mektep İcarları", Babalık, Sayı: 3379, 24 Sekizinci Ay 1930, s.2

31-"Köylerde Mektepler", Babalık, Sayı. 3398, 17 Dokuzuncu Ay 1930, s.2

32-"Mülhakat Haberleri", Babalık, Sayı: 3343, 10 Yedinci Ay 1930, s.3

33-"Mülhakat Haberleri!", Babalık, Sayı: 3350, 18 Yedinci Ay 1930, s.2

34-"Bir Heyet", Babalık, Sayı. 3383, 28 Sekizinci Ay 1930, s.2

35-"Akşehir'de Orta Mektep", Babalık, Sayı: 3340, 7 Yedinci Ay 1930, s.3

36-"Mektep İnşaatı Bitti", Babalık, Sayı: 3327, 22 Altıncı Ay 1930, s.3

37-"İnevi'nde Bir Mektep", Babalık, Sayı. 3364, 5 Sekizinci Ay 1930, s.2

38-"Konya Erkek Lisesi'den", Babalık, Sayı. 3392, 10 Dokuzuncu Ay 1930, s.3

39-"Maarif Müdürlüğü'nden", Babalık, Sayı: 3288, 4 Beşinci Ay 1930, s.3

Şehrin en gözde okullarından Gazi Mustafa Kemal, İsmet Paşa, Hâkimiyeti Milliye'nin yanında, yine Konya'nın merkezindeki Şehit Sadık Bey İlkokulunun onarım eksiltmesine talip çıkmadığından eksiltme müddetinin uzatılmasına karar verilmiştir.⁴⁰ Konya Milli Eğitim çalışmaları içinde okul bahçelerinin açıldandırılması da vardır. Merkezde olduğu gibi bütün ilçe, kasaba ve köy okullarının bahçelerine binlerce fidan dikilir. Merkezdeki Hâkimiyeti Milliye Okulu'nun arka tarafındaki arızalı yerin tesviyesi yapılır. Tesviye ameliyesinden sonra buraya da ön bahçede olduğu gibi fidanlar dikilecektir.

Bu arada Merkezi Hâkimiyeti Milliye İlkokulu bahçesine dikilmek üzere okula, iki yüz adet fidanı Burhan zade İbrahim Efendi hediye etmiş, bu vesile ile kendisine teşekkür edilmiştir.⁴¹ Okul bahçesinin tesviyesi ve açıldandırılması çok kısa sürede bitmiştir.⁴²

Yine Nakipoğlu okulunun yanındaki boş arsa okula ilhak olunarak buraya da fidanlar dikilmiştir. Maarif Müdürü Hasip Bey'in gösterdiği "umranperverlik" taktire şayan bulunmuştur.⁴³

V-Konya'dan Taşınan Birkaç Eski Okul

Bu okullar vaktiyle bir şekilde Konya'da faaliyet göstermiş, daha sonra alınan birtakım kararlar sonucunda başka yere taşınmıştır. Dolayısıyla bunları da anmak gerekmektedir.

Duyurulardan öğrendiğimize göre 1930 yılında şehirde bir polis mektebi vardı. Polis Mektebi Müdürlüğü'nün açıklamasından polis namzedi kayıt ve kabulüne başlandığı anlaşılmaktadır. Talip olanların girme şartlarını öğrenebilmeleri için her gün okula başvurabilecekleri bildirilmiştir. Ayrıca vilâyetlerde bulunanların; polis âmirine, kasabadakilerin ise kaymakamlara başvurmaları istenmiştir.⁴⁴

1930 yılında Konya Polis Mektebi'nin on birinci sınıf dönem sınavları son bulmuş ve 40 öğrenci mezun olmuştur. Mezun polisler harcırah işlemleri sonuçlandıktan sonra diplomalarını alıp, atandıkları vilâyetlere gideceklerdir. Ayrıca bunların hangi vilâyet merkezine atandıkları da ilgili bakanlık tarafından okullarına bildirilmiştir.

Bu arada on ikinci devre için okula yeniden 70 öğ-

renci kaydolmuş ve derslerin Ekim ayı başından itibaren başlayacağı duyurulmuştur.⁴⁵

Ne var ki sonradan bu okullarla ilgili farklı bir tasarrufa gidilmiş, İstanbul, Trabzon ve Konya polis okullarının birleştirilerek Ankara'ya nakledilmesi kararlaştırılmıştır.⁴⁶

Jandarma Zabıt Mektebi de o dönemin okullarından birisidir. Basında, okuldaki sınavlarla ilgili birtakım haberlere rastlıyoruz. Sözcüleri altıncı tedarik devresini tamamlamış olan jandarma zabıtlarının sınavlarına başlandığı bildirilmektedir.⁴⁷

Günün birinde Jandarma Zabıt Mektebi hakkında da Ankara'ya nakledileceği ve mektebin " efradı cedide" mektebi haline dönüştürüleceği şeklinde bir rivayet çıkmışsa da bunun gerçek olup olmadığını o sıralarda öğrenmek mümkün olmamıştır.⁴⁸

1930 yılında şehirdeki Jandarma Zabıt Mektebinin Müdürü Miralay Sami Bey'dir.⁴⁹

Tokat Askeri Lisesi, 1930 ders yılı başından itibaren Konya'ya nakledilecek; adı, bundan böyle "Konya Askeri Lisesi" olacaktır. Bazı incelemelerde bulunmak üzere lise Dâhiliye Müdürü Binbaşı Sabri Bey, Konya'ya sırf bu iş için gelmiş ve gereken hazırlıkların yapılmasına nezaret etmiştir.

Ne var ki Hususi İdarece yaptırılan bu lise binasına bazı ilaveler gerekmektedir. Bunların tamamlanabilmesine kadar Lise, İstasyon civarında askeri ihzari okulunda birleştirilecek ve bu okul da, karşı taraftaki askerî pavyonlara nakledilecektir.⁵⁰ İstasyon civarında inşaatı tamamlanmış olan askeri lisenin geçici kabul işlemi iki gün süren incelemelerden sonra yapılmıştır. Okul, Alman Lenç şirketi tarafından inşa edilmiştir. 1080 metre murabba arsa üzerine kurulmuştur.

Bina, 50 şer talebelik on iki derslik, sekiz talim heyeti ve idare odası ve diğer müstemilatı haizdir. Fen Heyeti; Kolordu İnşaat Reisi Kaymakam Hüsnü, Nafia Başmühendisi Nusret, Hususi Muhasebe Müdürü Hasan, Sulama İdaresi Müdür Vekili A. Ferit ve Mimar Falih Beylerden oluşturulmuştur.⁵¹

Askeri Lise binasının maliyeti ne kadar tutmuştur? İnşaat için Vilâyet Umumi Meclisi, önce 81.550 liralık bir ödenek vermiş, ertesi yıl(1930) bütçesi-

40-"Münakasa Temdidi", Babalık, Sayı: 3354, 23 Yedinci Ay 1930, s.2

41-"Teşekkürler", Babalık, Sayı: 3264, 4 Dördüncü Ay 1930, s.3

42-"Teşcir", Babalık, Sayı: 3598, 21 Beşinci Ay 1930, s.2

43-"Mekteplerde Teşcir İşleri", Babalık, Sayı:3263, 4 Dördüncü Ay 1930, s.3

44-"Konya Polis Mektebi Müdüriyetinden", Babalık, Sayı. 3354, 23 Yedinci Ay 1930, s.4

45-"Yeni Polisler", Babalık, Sayı. 3401, 21 Dokuzuncu Ay 1930, s.2

46-"Polis Mektebi", Babalık, Sayı: 3482, 25 On İkinci Ay 1930, s.2

47-"Jandarma Zabıt Mektebinde İmtihanlar", Babalık, Sayı. 3328, 4 Temmuz 1930, s.3

48-"Jandarma Zabıt Mektebi", Babalık, Sayı: 3407, 24 Eylül 1930, s.3

49-"Staj", Babalık, Sayı.3407, 24 Dokuzuncu Ay 1930, s.3

50-"Tokat Askeri Lisesi", Babalık, Sayı: 3360, 31 Yedinci Ay 1930, s.1

51-"Askeri Lisesi Muvakkat Kabul Muamelesi Yapıldı", Babalık, Sayı: 3304 26 Beşinci Ay 1930, s.3

ne de 30.000 liralık ek inşaat masrafı koymuştur. Kolordu Komutanlığının talebi üzerine eksiltme işlemlerinde bulunmaları için Vilâyet Encümeni üyelerinden **Babalık** sahibi Mazhar Bey ve Mehmet Nakip Beyler görevlendirilmiştir. ⁵² V İstasyon civarında Şeyh Sadreddin Konevi Mezarlığı arasına Hususi İdare tarafından inşa ettirilmiş olan bu askeri lisenin bahçesine kaldırım taşları döşetmek için 1838 lira ödenek talebinde bulunulmuştur. ⁵³ Okul, bir hayli ilgi görmüş, başvuranların sayısı çoğalınca bir sınav yapılması kararlaştırılmış ve sınavın birkaç gün içinde gerçekleştirileceği bildirilmiştir. ⁵⁴

O zamanlar şehirde iki biçki dikiş kursu vardır. Bunlardan gazete yazılarda "okul" şeklinde bahsedilmektedir. Bu kursların ilki genç kızların git-tiği kurstur ki, sanatkâr Maide Hanım tarafından yönetilmiştir. 1930 yılında sekiz genç kız, buradan pekiyi dereceyle mezun olmuştur.

İmtihanlarda Mıntıka Maarif Emini Ali Rıza Bey, Maarif Müdürü Hasip Bey, İlk Tedrisat Müfettişi Saffet Beyler ile şair öğretmenlerden İsmet Perran Hanım da hazır bulunmuşlardır. Haberde kız öğrencilerin büyük bir gayret ve itina ile yaptıkları el işleri, oyalar, çeşitli süslemeler, kumaşlar, dikilen giysiler uzun uzun övülmüş, kumaşların yerli mal olmasının dikkati çektiği belirtilmiş, sergide emeği geçenlerin adları zikredilmiştir. ⁵⁵

Benzer sözleri Hayriye Hanım Dikiş Yurdu için de söylemek mümkündür. Birkaç yıldan beri verimli çalışmalarda bulunan Öğretmen Hayriye Hanım, öğrencilerinin emeğini sergi halinde değerlendirmiş ve Nadide Server, Makbule Mustafa, Naim Mehmet, Şerife Mehmet, Mahmure Veli, Sehar Ulvi adlı öğrencilerine şahadetnamelerini vererek başarılarını tescil etmiştir. ⁵⁶

VI -Okulların Öğrenci Alımı ve Mezunları

Maarif Müdürlüğü zaman zaman duyurular yayınlamıştır. Bu duyurularda okulların ne zaman açılacağı bildirildiği gibi öğrenci alımları hakkında da bilgiler vermiştir. Bazı kayıt ve kabul şartlarını içeren duyuruları ise okulların kendisi yapmıştır. Maarif Müdürlüğünden öğrendiğimize göre 1930 yılında Konya Kız ve Erkek Öğretmen Okulları-

na üçer öğrenci alınacaktır. Buraya alınacak öğrencilerin haiz olacakları şartlar şu şekilde tespit edilmiştir: 13 yaşından aşağı 17 yaşından yukarı olmamak. Bedenen ve ruhen illetli, sakat ve kusurlu olmamak... Beş sınıflı ilkokul mezunu olmak... Yapılacak sınavı kazanmış olmak. İsteklilerin 30 Ağustos 1930 Cumartesi akşamına kadar başvuruları alınacak, sınav ise 1 Eylül 1930 Pazartesi günü yapılacaktır. Soruların sorulmasından sonra gelenlerin sınava alınması söz konusu değildir. Sınavlar Türkçe ve Riyaziye derslerinden olacaktır. ⁵⁷

Hiç şüphesiz Konya'da bir de Lise vardır. Maarif Müdürlüğü Lise'ye sınavla bir öğrenci alınacağını ve şartların ilgili okul müdürlüğünden öğrenileceğini bildirmiştir. ⁵⁸ Öte yandan Konya Erkek Öğretmen Okuluna yatılı olarak beş öğrencinin alınması kararlaştırılmıştır. Bu beş öğrencinin üçü Konya vilâyetinden, ikisi ise Aksaray vilâyetinden olacak ve kazananlar sınav sonucunda belirlenecektir. Okula kayıt için yüzden fazla başvuruda bulunulmuştur. ⁵⁹

Kız Öğretmen Okulu'na ise çeşitli sınıflara sınavla hem yatılı, hem gündüzlü öğrenci alınacağı ifade edilmiş, arzu edenlerin başvurabileceği yahut kayıt yaptırabileceği ve sınavın 25 Eylül 1930 Perşembe günü olduğu açıklanmıştır. ⁶⁰

Kız Muallim Mektebini bitirerek irfan ordusuna katılan 35 ismi ve nereli olduklarını bildiren habere baktığımızda şu gerçeği görüyoruz. Bu yeni mezun öğretmenlerden Konyalı olanlar şunlardır: Neriman, Nezihe, Fahriye, Nedime, Mebrure(Konya). Hatice ise Seydişehirlidir. Aynı yılın Erkek Muallim Mektebi mezunlarının sayısı 57'dir. Basında; numaraları, adları ve memleketleri verilmiştir. Bunlar şöyle sıralanabilir:(Mazhar) (Beyşehir), Nedim(Seydişehir),Mülki (Bozkır), Ali Kemal (Bozkır),Mustafa (Sille), Rifat (Konya), Tevfik (Ermenek), Mehmet (Karaman). ⁶¹

Şehrin, Sanatlar Mektebi'nden aynı dönemde 25 genç mezun olmuştur. Bu yirmi beş gencin çoğu Konya merkez ile ilçelerindedir. Mezunlardan Konyalı ve mülhakattan olanlar şunlardır: Vehbi, Kemal, Alâeddin, Nizamettin, Muhittin(Kon-yay); Ahmet, Mevlut (Akviran) ; Fuat (Sultaniye),

52- "Askeri Lise Binasının İkmalî İnşaatı İçin 50 Bin Lira Havale Geldi", Babalık, Sayı:3350, 18 Yedinci Ay 1930, s.1

53-"Tahsisat Talebi", Babalık, Sayı. 3347, 15 Yedinci Ay 1930, s.2

54-" Müsabaka İmtihanı", Babalık, Sayı: 3381, 26 Sekizinci Ay 1930, s.1

55-"Dikiş ve Biçki Yurdu", Babalık, Sayı: 3367, 10 Sekizinci Ay 1930, s.2

56-"Sergi", Babalık, Sayı: 3332, 27 Altıncı Ay 1930, s.3

57-"Maarif Müdürlüğünden", Babalık, Sayı.3372, 15 Sekizinci Ay 1930, s.2

58-"Maarif Müdürlüğünden", Babalık, Sayı.3375, 19 Sekizinci Ay 1930, s.4

59-"Konya Erkek Muallim Mektebine Beş Talebe Alınca" Babalık, Sayı: 3378, 22 Sekizinci Ay 1930, s.3

60-"Kız Muallim Mektebi Müdürlüğünden", Babalık, Sayı: 3400, 19 Dokuzuncu Ay 1930, s.3

61-"Erkek Muallim Mektebi Mezunları", Babalık, Sayı. 21 Altıncı Ay 1930, s.2

Bedri, Hilmi (Akşehir), Enver (Karaman), Mehmet, Şakir (Bozkır), Kenan (Beyşehir) ; Hayrettin (Seydişehir)⁶²

Sonuç

1930 yılında Konya'daki eğitim ve öğretim faaliyetlerini gözden geçirirken şu tespit çok önemlidir. Türkiye'de bütün ülkedeki liselerden mezun olan öğrenci sayısı 600 kişidir ⁶³ Cumhuriyet hükümetleri, yurt dışına ihtisas yapmaya öğrenci göndermiştir. Memlekette okuma yazma seferberliği, millet mektepleri çalışmaları, Konya'da da olanca hızıyla sürdürülmüştür. Okullardaki ders açığını kapatmak için yerel basında duyuru yapılabilmektedir. Sözel Sanatlar Mektebi Müdürlüğü, kendi okulları için tarih, coğrafya, yurt bilgisi ve iktisat dersi öğretmenliğinin boş olduğunu, talip olanların Mıntika Maarif Eminliğine başvurmalarını duyurmuştur .⁶⁴

Bina sorunu büyük bir sorundur. Karma öğretime geçilmiş ve okullaşma oranı giderek artmıştır. Bu yüzden bina kiralamak yahut yeni okul yapmak için adımlar atılmıştır. Okul bahçelerinin açılması için çalışılmıştır.

O zamanki adıyla Maarif Vekâleti, kadro yapılılanmasında kaliteyi öne çıkarmak istemiş, bu yüzden öğretmen adaylarını, yedek öğretmenleri kurslardan geçirmeye kalkmıştır. Köy öğretmenliğini mecbur tutmuş, köyde öğretmenlik yapanlara destek olmuştur. Sadece merkezde değil, köylerde de okul yapımını teşvik etmiştir. Her ne kadar okullardaki "muallim muavinleri"-nin devlet tarafından sınava tabi tutulmalarına

karar verilmiş, kazanamayanların tasfiye edileceği bildirilmişse de bu karar, bir yıl sonraya ertelenmiştir. Yine hademe kadrolarındaki şişkinlik bütçe gerekçe gösterilerek azaltılmıştır.

İyi olan bir durum da yedek öğretmenler hakkındaki uygulamadır. Bu yolla derslerin boş geçmesi önlenmiştir. Polis Mektebi, Jandarma Zabit Mektebi gibi kurumlar çeşitli sebeplerle Konya'dan ayrılmak zorunda kalmışlardır.

Millet mektepleri mezunlarına verilmek üzere 20.000 adet şahadetname bastırılması için 10 Nisan 1930 Perşembe günü ihaleye çıkılması bile yaygın eğitim ve öğretimin ne denli önemli olduğunu ortaya koymuştur .⁶⁵

62-Sanatlar Mektebinden 25 Genç Mezun Oldu", Babalık, Sayı: 3318, 11 Altıncı Ay 1930, s.2

63-"Lise Mezunları", Babalık, Sayı: 3402, 22 Dokuzuncu Ay 1930, s.2

64-^ Sanatlar Mektebi Müdürlüğünden", Babalık, Sayı: 3392, 10 Dokuzuncu Ay 1930, s.3

65-"Maarif Müdürlüğünden", Babalık, Sayı: 3265, 6 Dördüncü Ay 1930, s.4

ACZİMİN GİRYESİ

**Ahmet
Sevgi**

DERTLEŞMEK

*Oturup dertleşmek için aynı dili konuşmak yetmez,
Aynı duyguyu paylaşanlara bak, sohbet uzar, bitmez.*

17 Kasım 2023

(Ahmet Sevgi)

PERİHAN AKÇAY'IN HİKÂYE VE ROMANLARINDA MUHTEVA

ANUŞ
GÖKÇE

Sevgili Okurlarım, dergimizin bu sayısında sizlere Konya'mızın yetiştirdiği değerlerden biri olan romancı, deneme yazarı ve hikâyeci Perihan Akçay'ı tanıtacağım.

Perihan Akçay kimdir?

Perihan Akçay, İslam'ı hayatının mihenk taşı yerine koymuş, İslam'a uygun yaşamaya çalışan, Müslüman görüldüğü halde samimi olmayan kişileri eleştiren, mazlumlar karşısındaki hangi milletten olursa olsun derin bir üzüntü duyan hümanist bir yazardır.

1958'de Konya'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini doğduğu şehirde tamamladı. 1976 yılında yarıda bıraktığı yükseköğrenimini 2009'da Ankara Hukuk Fakültesinde tamamladı.

İlk yazısı 1975'te Milli Gazetede çıktı. Bir Ulusal gazete ve Gözyaşı dergisinde yayımlanan hikâyelerin bazıları; kardelen Çiçeği, Doğ Diye Haykırdı Güneşe, Süheyla, Safa'dan Merve'ye, Hira'dakiler isimli kitaplarda yer aldı. Konya Merhaba Gazetesinde yıllarca köşe yazarlığı yaptı. Vakit, Konya Rasyonel, Anadolu Telgraf, Anadolu Günlük, Konya Yeniğün gazetelerinde makaleleri ve hikâyeleri yayımlandı.

Eserlerinde, insanın dünyaya kendini ve çevresini mutlu etmek amacıyla geldiği fikrini ana tema olarak alan Akçay, ülkesindeki kamplaşmalardan duyduğu sancıyı yazılarına da yansıtıyor. Aykırılıklar içerisinde bunalan bir toplumun acılarını dile getirir.

Hikâyeciliği yanında resimle de ilgilenen yazar, 1988 yılından itibaren yağlıboya çalışmalarlarıyla karma sergilere katılmıştır.

Eserleri:

Roman: Ebruli Kalpler, Zühre, Bilge Han Aliya; biyografi-roman: Denize Koşmak, Son Halife Vahidüddin.

Deneme: Bir Nihan Heybe, Kuzey Işıkları, Aşka Zamanım Kalacak mı?, Kısasta Hayat Var (Araştırma-Deneme)

Hikâye: Çiçek Buketi, Gülyeryüz Fakiri, Safa'dan Merve'ye;

Araştırma-Deneme: Zalimlerin Ortak Kaderi, Düünden Bugüne Hak Dostları.

Anı: Dünya Ayarlı Zamanın En Muhteşem

Diliminde, Kayınvalidem İle İlkbaharım.

Gezi: Muhteşem Endülüsiya, Sevgili Hindistan

Konya Kültürü: Samosa Tadı- Halep İşi-Konya Aşı.

Siyasi Yazılar: Bana Tayyipçi Dediler

Eserlerinin Tahlili

Perihan Akçay, büyük öykülerinde halkı dini, milli, ahlaki yönden eğitmek ister. Toplumda görülen eksiklikleri ve yanlış uygulamaları dile getirir. İnsanların temizlik, doğruluk, iyilik ve yardım severlik, misafirperverlik, hoşgörü, sevgi, saygı gibi konuları öykülerinde dile getirir.

Kasım 2020'de Çimke yayınlardan çıkan **BİR ÇİÇEK BUKETİ**, adlı öykü kitabında birbirinden güzel 32 öyküyü bizlerle paylaşır. Her bir öyküsü insanların unuttukları Yaratıcı'ya saygı, dini, milli, sosyal ve kültürel değerlere sahip çıkmayı, aklımızı kullanmayı, insanlara ve diğer canlılara karşı merhametli olmayı, hoş görülme olmayı tavsiye eder. İşe yaramayan eski örf ve adetleri insanları rencide ettiği için kınar. **"Mutluluğun Sırrı"**nda çocuğu olmayan bir kadının isyan duygularını ele alır, ikisi de engelli şükür sahibi bir aile ile tanışınca, aileye yardım etmek gayesiyle küçük bebek evlat edinmek düşüncesine kapılır. Çocuk uyanıp anne ilgilenince ve bebeğini öpüp koklayınca evin içi huzurla dolar. Sonra bebeği ayrılarak bu mutluluğu aileye çok görmeyi düşündüğü için kendinden utanıyor. **"Ümit"** te ise yazar, halkın anlayacağı bir şekilde dinin gereklerini anlatmayan bir imamın insanları nasıl tereddüde düşürdüğünü, iyi bir imamın halkın seviyesine göre hitap etmesi gerektiğini vurgular. **"Mahter"** de ise yazar, ikinci Dünya savaşı yıllarında kıtlık çeken bir ailede kayınvalidenin evin kedisine ve yavrularını başka yerlere savmasını, çocuklarının rızıklarını bu hayvancıklara yedirmemesini ister. Mahter'in ise o yavruları ve anasını odunluğa saklayıp kendi sütü ile beslemesi gibi muazzam bir fedakârlık ve

hayvan sevgisini, merhamet duygusunu gösterdiğinden bahisle insanların kalplerine hoş görü, sabır, sevgi ve merhamet duygularının yerleşmesini gaye edinir. **Tadaşi**'de ise kızı Müslüman olan bir Japon'un Müslümanların davranışlarına bakarak İslamiyet hakkında şüphelerinin bulunmasını irdeleyerek, insanların hangi dine inanıyorsa o dinin kaidelerinin, emir ve yasaklarının istisnasız uyulmasını ister. **"Filize"** de ise Konyalı hanımlarca makbul olan Filize adlı bir iğne oyası yerine gelini başka bir iğne oyası yazma hediye etti diye gelinine kötü davranan kayın valideyi ayıplar, insanların bu tür geleneklerinden vazgeçerek daha hoşgörülü olmasını ister.

Aşk Anafor'unda, Mevlana ihtifalinde Hz. Mevlana'nın ticari amaca ve gösterişe yönelik uygulamalardan dolayı Anne Maria Schimmel'in duyduğu rahatsızlıkları dile getirir. Yapılan ayınlerin samimiyeti yansıtmadığını, ticari meta olarak kullanıldığını ifade eder. **Süheyla'da** başörtüsünü çıkarmamakta direnen bir kız öğrencinin okula alınmayışını gündeme getirir. **Sahabe Sofrasında** ise iftara davetli kişilerin ev sahibi hakkında yaptıkları dedikoduları, bunun ne kadar yersiz ve günah olduğunu dile getirir. Yazar, "Demek ki ahir zamanda sahabe hayatını yaşama-ya özenmek sadece bir fantaziden ibaretti" demekten kendini alamamıştır. Nazlı'da bir gen fazlalığından dolayı dovni sendromlu olarak doğan kızı için çok üzülen Mim Kemal Öke'nin gerçeği bir imtihan olarak görüşünü ve kızına bağlantısını anlatır. Kur'an Ahengi İçinde İnfak Etmek Ne Hoştur yazısında ise hac esnasında yemekte yapılan israfı, ihtiyaç sahibi olan fakirlere gerekli ikramın yapılmadığından dolayı duyduğu üzüntüyü dile getirir.

Cennette Ölüm, Aşk Anaforu, Süeda, Şebiyelda Nine, Çınarların Öyküsü, Zor Sınay, Tavafta El Ele, Sahabe Sofrası, Çiğdem Gelin, Nazlı, Feride Hanım, Sabır... kitapta yer alan bazı **öykülerin başlıklarıdır**.

Mart 2019 Konya Çimke yayınlarından çıkan "KUZEY İŞIKLARI" adlı deneme kitabında Perihan Akçay, etrafında gördüğü bazı olumsuz davranışları konu alır. İnsanlığı hak ve adalet yoluna, iyilik ve yardımlaşma duygusuna, bir olan Allah'a ve ahiret gününe inanmaya davet eder. Davranışlarımızı daima kontrol etmeyi, geride bıraktığımız yılların bir muhasebesini yapmayı tavsiye eder. "Ruhumun Sahibinin Git Dediği Yerdeyim"

adlı denemesinde misafirperverlik ve merhamet duygularının sadece milliyet ve inanca göre değil tüm insanları kapsamasını ister. "Masumiyet ta Asya'nın doğusundan beni yanına türküyle çağırın Uygur kızı genç kızın sesinde: Etrafında güller var/ Bir gül mene vermisen/ Ben yalnız ve yaralı Türkmenem/ Bin gül bize vermisen... Onu televizyon kanallarından tanıdım. Üzerinde lacivert bir gömlek vardı. Sayısız Çinli askerinin karşısına çıkmış, Urumçi katliamının hesabını soruyordu. Bu olaydan kısa bir süre sonra o mazlumu idam ettiler. Sebep bulmak putperest Çinliler için zor değil. Ailesinden geçmişte kurtuluş hareketlerine katılanlar olduğu gerekçesiyle, potansiyel terörist ilan edip, hemen asıverdiler. Hem de medeni dünyanın gözü önünde Masumiyet Hocalı Katliamı zamanı, katil Ermenilerden yavrusunu kaçırmaya çalışan Azeri ananın ellerinde. Kahpe kurşunlara karşı vücudunu siper ettiği cansız bedeninde. Dokuz bine yakın insanı öldürdüler Srebrenitsa'da... Seyirci aynı. Medeni Avrupa! Küçük Bosnalı çocuk, soykırım mezaliminden payını almış. Anlar içinde annesinin kucağında. Masumiyet son nefesini vermeden önce annesine sorduğu soruda: Çocukları küçük kurşunlarla öldürürler, değil mi majka..." (**Kuzey İşıkları, s. 9vd**)

Perihan Akçay, insanlar hangi dinden olursa olsun dinin kurallarına samimiyetle uyulmasını ister. İster Yahudi, ister Hristiyan ister Müslüman. Diğer din mensuplarının kendi inançlarına son derece bağlı oldukları halde Müslüman olduğunu iddia eden bazı kimselerin dinin emir ve yasaklarını alenen çiğnediğini ifade ederek bu tip davranışlardan uzak durulmasını, güzel dinimizin icaplarını samimiyetle yerine getirilmesini istiyor. **"Mümin Nezaketi"** adlı bir denemesinde Ramazan ayında iftar vakti gelmeden orucunu açan kimselerden dert yanıyor. "Ramazanda bir açık hava lokantasındayız. Yeşil çimenler üzerine kurulu masalarda çeşit çeşit iftariyelikler. Tüm aile bir arada hamd ve şükürle ezan sesini bekliyoruz. Çok yakın bir dost sözünü aklımızda. 'Ramazanda gönül iklimini yağmurlar Gark eden bir rahmet sağanağına her an hazır olmak lazım. Ne zaman yağacağı hiç belli olmaz.' Son günler ya... Her saniye bir rahmet sağanağı beklentisiyle oruçlu olduklarımız zikirde.

Ezanı beklemeyenler de var. Elbette tek kişi dahi herkesin niyetli olduğu bir ortamda yese

içse kimsenin kanışmaya hakkı yok! Allah'ın kullarını zorlamadığı bir ibadete biz kişileri niye zorlayalım ki? Benim hoş görüşüşümü kısıtlayan nahos görüntü şu: Dindar görünümülü iki bayan yemeklerini çoktan bitirmiş, sigaralarını keyifle tütürüyorlar. Yaramaz çocukların masalar arasında bağırarak koşturmaları da sıcaklığın bitkinliğindeki oruçlular için ayrı bir sıkıntı. İnancına en üst düzeyde talip oldukları ilanıla başlarını örtmüş bu insanlar, ayetlerin ruhun hal ve hareketlerine yansıtmaktan ne kadar uzaktalar. Mümin nezaketi, açlığa ve susuzluğa talim ettiğimiz bir aya sultan demeyi, gerektiriyorsa o sultana da saygıda kusur etmemek gerekir. Esasında bu saygı Yaradan'a duyulan sevginin bir göstergesi olacaktır..." (**Kuzey Işıkları, s.81 vd.**) Akçay, yazısına devamlı daha önce bir Ramazan ayında lokantada şeker hastası olan Hristiyan Elizabet'in sırf bizim dinimize saygısı olduğundan yemeği geri çevirdiğini, arkadaşı Mutter Elly'nin onları azarlamasına engel olamadığını; yine arkadaşı Tadaşı'nin de Ramazan orucuna saygı babında yemek yemediğini ifade eder.

İkinci baskısı Aralık 2017'de Çimke'den çıkan BİR NİHAN HEYBE adlı deneme kitabında babası ve arkadaşlarından, Necmettin Erbakan ve kadrosundan bahseder. "Bir Nihan Heybe" isminin Prof. Dr. Ümit Meriç'in bir tespiti sonucunda edebiyat literatürüne girdiğini kaydeden yazar, "Bu tavsiyeye uysaydım ömrün boyunca yaşadıklarımı, duyguları ve düşüncelerimi, hayallerimi ve heyecanlarımı bir yerler kaydetseydim, yaşlanmış hafızama şimdi çok yardımcı olurdu" diyerek üzüntülerini dile getirmektedir.

"Aslında hepimizin gizli bir heybesi vardır yüreklerimizin derinliğinde. Hatta nihan bir sandık. Eskiye ait hüznlerimiz, sevinçlerimiz her zaman o sandıkta saklanır. Zahmetsiz... Sonra bir olay, bir sohbet, bir iz sakladığınız yerdeki anıları tekrar yaşatır. Bir dost sizi davet eder gazetesine 'gel yaz', der. 'Kas gücünle ulaşamadığın beldelere, ruh gücünle ulaş. Gönlüne, diline ne geliyorsa özgürce yaz'. Bu teklif eski yetme yazarlar için çok şey ifade eder. Hakikatte özgür olmanın, arkanızda sizi özel kabiliyetle Yaradan'ından başka kimsenin olmadığı düşüncesinin hazzıyla alırsınız elinize kalemi. Bembeyaz sayfaları doldurmaya çalışırsınız..." (**Bir Nihan Heybe, s.12**)

Ayşe adlı yazısında on beş yaşında kaybettiği

kız kardeşi ve ona duyduğu özlemi dile getirir. Onun ölümü münasebetiyle en büyük destekçiye, Cenab-ı Allah'a sığınmanın mutluluğunu anlatır. (**s.17 vd.**)

"**İlk Şule**" yazısında Şule Yüksel Şenler'e hayranlığını, onun samimi bir Müslüman olduğunu, Huzur Sokağı adlı eserinden nasıl etkilendiğini dile getirir. "Bizim zamanımızın gençliği, hidayetlerini ona borçlu desek abartmış olmayız. O karanlıklara karşı şule olup, isminin anlamına uygun olarak yaşamış bir insandır." tespitinde bulunmuştur. (**s.26**)

"**Şu Bizim Düşün Gecemiz**" yazısında Hz. Mevlana ihtifallerinin ruhsuz oluşundan bahsetmekte, olayın siyasete ve ticarete malzeme yapılmasını eleştirmektedir. "Halbuki Rumi, hayatıyla da yaptığı sema ile de birçok fiziki ve uhrevi gerçeği manalandırmış. Bir'le bir olma düşüncesinin hazzıyla gönlünü kalemine yoldaş etmiş, mısralarıyla halkına güneş ve etrafında dönen nice yıldızların seyrarını anlatmıştır..."

Biz Konyalılar yıllardır bu düşün gecesini kutlarız. Ama kutlamalara ekleyebileceğimiz yeni bir üretkenlik yok. Vizyon yok. Gelen turistlere ille de hazretin torunları olduğumuzu göstermek için şehir girişlerimizde zavallı çamları, ağaçları dönen Mevlevi şemalinde budamayı pek severiz. Etli pidemizle bize övünmek yetmez. Peyniri, kıymayı, sebzeyi harman eder, bu harçla yaptığımız pideye 'Mevlana böreği' demesek eksikiz. Şehri serinleten havuzlarımızın ortasında dahi dönen

Mevlevî şeklinde fiskiyelerimiz var. Sufî heykellerini akrobatlar gibi birbirlerinin sırtına tırmandırmakta da pek mahîrîz..." (s.49 vd) "Yaz Sıkıntısı"nda gereksiz yere çalınan araba kornalarını, son sesle müzik dinlenmesini eleştirir.

"İsrafın Ülkemdeki Hâkimiyeti"nde lokantalarda ve yemek şirketlerinde yapılan israfa dikkat çekerek, sorumsuz insanların umursamaz, kaba ve çirkin davranışlarını eleştirmektedir. Yazar, masalarını envai çeşitle donatıp da yemeden çekip giden insanları gördükçe kahrolmaktadır. Akyokuş'ta açık büfe hizmet veren bir restoranda garsonların artan yemekleri çöp poşetine dökmeye yetiştirmediklerini ifade eden yazar bu duruma son derece üzüldüğünü kaydetmektedir. "... Buradaki israfın iyice haddi aştığını görünce misafirlerden biri gidip resimlerini çekti ve dediler ki: Bizim yaşadığımız şehir New York'un cadde ve sokakları, ellerine boynularına 'karın tokluğuna çalışırım' levhaları yazıp, köşe başlarında iş arayan insanlarla dolu. Orada zengin fakir tüm halkın indinde bir lokmanın kıymeti var. Kendi Türkiye'miz ne hale gelmiş böyle!.." (s.97 vd.) diğer denemelerin yorumunu da okuyucuya bırakalım.

"DENİZE KOŞANLAR" da Kurucu Zade Mustafa Efendi'yi, büyük dedesinden başlayarak babasının asker dönüşü ailesi tarafından reddedilişini, tüm ısrarına rağmen kendini ailesine kabul ettiremeyişini, dayısının kızıyla evlenen babasının yedi çocuğu olduğunu; hac farızasını yerine getirmek isteyen babasının Hicaz'a giderken Halep'te vefat ettiğini yazar. Küçük kardeşi Abdülkerim, yetim olarak dünyaya gelmiştir. Daha çocuk yaşta iken ailesinin yükünü üzerine alan Mustafa Kurucu bir taraftan annesine ev işlerinde yardım ederek onun yükünü azaltırken diğer taraftan annesinin acılarını dindirmek onun hayırlı bir hayat arkadaşı ile yollarını birleştirmek için harekete geçer. Çok sevdiği hocası Abdülkerim Efendi ile annesini evlendirmek ister. Uygun bir zamanda bu düşüncesini hocasına açar. Annesi ile hocasını evlendirir. Sonraki bölümlerinde Kurucu Zade Mustafa Efendi'nin Cumhuriyet idaresine ve reformlara karşı tepkisini dile getirir.

"BANA TAYYİPÇİ DEDİLER" kitabı ise gazetede yazdığı makalelerinden oluşmaktadır. Siyasette neden Tayyip'i desteklediğini belirtir ve onun Erbakan Hocanın yetiştirdiği en ahlaklı ve faziletli, vatanını ve milletini se-

ven birisi olduğunu yazar.

Perihan Akçay, Türkiye'deki eğitim kurumlarının ve kitaplarının, manevî ve ahlâkî değerlerin Batılı emperyalist ülkeler tarafından içinin boşaltıldığını, burada yetişen çocukların kendi kültürlerini tanımayıp toplumun manevî önderlerine saldırmak, devleti idare eden önemli kişilerin halkın gözünde itibarsızlaştırılarak değerinin düşürüldüğünü ifade eder.

Sonuç

Elimdeki mevcut eserleriyle Perihan Akçay'ın yazılarının konusunu, yazarın yazmaktaki amacını, eleştirilerini tanıtmaya çalıştım. Necmettin Erbakan'ın çok etkili olduğu bir aile ortamında yetişen yazarın olaylara bakış açısı ve değerlendirmesi de o yönde olmuştur. Olaylara tek bir pencereden bakan yazar bazı eleştirilerinde ve savunmalarında çok haklıdır.

Evet, emperyalist çevrelerce değerlerimizin ve kavramlarımızın yozlaştırıldığı doğrudur. Aynı yozlaşma Cumhuriyeti kuran kadrolara da yapılmış, bazı kimseler fütursuzca özgürlüğümüzü ve namusumuzu borçlu olduğumuz kişilere ağza alınmaz küfürler savurmaktadır. Öncelikle işe buradan başlamalı.

Keşke Yunan kazansaydı, diyen bahtsızlar gördü Türkiye. Yunanlıların Ege bölgesini işgal ettiklerinde neler yaptıklarını Mustafa Kemal'in emriyle hazırlanan, başında Halide Edip'in bulunduğu Tahkikat-ı Mezalim Komisyonunun raporlarına bir bakmaları rica olunur. Bize her taraf işgale uğramışken bağımsız bir vatan bırakan atalarımıza minnet borçluyuz. Onları kötülemek yerine yapılanların ülke ve millet için faydalı olanları alıp, cumhuriyetin değerlerine ve köşe taşlarına zarar vermeden daha ileriye götürmek olmalıdır.

Perihan Akçay düşüncelerine katılmadığım bir başka nokta da Cumhuriyetin ilk yirmi yılında binlerce ilim adamının İstiklal Mahkemeleri tarafından idam edilmesi hikâyesidir. Bunu özellikle araştırdım. İstiklal Mahkemelerinin toplam idam ettiği kişi sayısı 1600'dür. Bunun pek çoğu ordu cephede savaşırken firar edenler, asker kaçakçıları, casusluk edenler, adam öldürenler ve ırza geçenlerdir. Hatıratlarda yazılanların pek çoğu döneme muhalefet eden ve saltanat özlemiyle yanıp tutuşan ve eski mevki ve makamlarını tekrar elde etmek isteyen şahısların hezeyanlarıdır.